

Hin føroyska bíbliutíðingin eftir Victor Danielsen

Eingin bók hevur sum bíblían merkt hugsunnarliv og samfelagsliv í Europa. Ein kann siga, at öll europeiska andsmenningin byggir á tað, sum henda bók ber fram. Eisini teir, sum vilja kvítt seg frá tí átrúnaði, sum hon umboðar, eru oftast ýstirir at málbera seg við orðum hennara og eru ávirkaðir av hugsan hennara.

Tá ið hon var týdd til europeisku nationalmálini kom hon at ávirka málið í stórum, og hava bíbliutýðingarnar tess vegna málsliga verið ein ótómmandi brunnur hjá skrivandi og talandi monnum at oysa úr.

I ár er so her hjá okkum tann stóra søguliga hending hend, at bíblían, öll sum hon er, er týdd og útomin á føroyskum máli.

Tað er tó at nevna, at roynt hevur verið at týða úr bíbliuni, um tað fyrsta mest vóru minni royndir og brot. *Schröter prestur* var hin fyrsti. Hann týddi *Mattæusar evangelium* til føroyskt, men tá var føroyska skriftmálið ikki skapað, og týðingin er skrivað heinleiðis eftir talumálinum. *Skaldið J. P. Gregoriusen* úr Kvívík royndi seg eisini, og so kom *Evensen* við *Jóhannesar evangelium*, sum útgivið var av *Bretska Biblíufelagnum*. Hetta var ein snofilig og góð týðing; hon var latin til skúlarar, og var tað ein rættilig stórhending hjá føroyskum börnum at fáa hetta vakra hefti og sleppa fyrri fyrstu ferð at lesa gudsorðið á móðurmálinum.

J. Dahl próstur var tó hann, sum mest fekk av skafti. Hann týddi Nýggja Testamenti alt, sum *Det danske Bibelselskab* gav út, og so fekk hann týtt *Sálmarnar úr Gamla Testamenti*, *Orðtökini* og *Prædikarín*. Men hann fall frá, áðrenn honum eydnaðist at greiða úr hondum hina fullfíggjaðu bíbliutýðingina.

Nú ið *Victor Danielsen* trúboðari hevur týtt alla bíbliuna, og trúarfelag, sum ikki hoyrir til fólkakirkjuna, hevur fingið til vega tann stóra pening, sum slik útgáva kostar, kunna ikki annað enn minni koma fram um hitt stóra málstríð, sum farið er fram her á landi, og sum eisini hevur borið við kristintrúna og hina føroysku kirkjuna. Kirkjumenn bilda, at føroyskt gjørdist ongantíð „kultur mál“. Religiöst gandi ein ikki frambæra hugsan sína á hesum máli. Føroyskt sum kirkjumál og religiöst mál byrgdi okkum inni, og andslivið kóðnaði burtur. Hesir menn og eitt trongskygt kirkjustýri skuldu sloppið at sæð uppundan

aftur og sæð, hvussu lívið kann broytast, og hvussu tað, sum borið er til ein náttúrligan vøkstur, brýtur seg fram, hóast sterka mótstöðu. Kirkjulivinum í Føroyum man hesin andstremmur tó ikki hava gagnað. — Eitt risaverk er tað, ið *Victor Danielsen* hevur lagt úr hondum, og er tað eitt verk, sum føroyska týðingin eigur at virða og vera honum takksom fyrri. Men hóast hetta er heil hjartað at taka undir, so verða aðrir spurningar at koma fram í hesum viðfanginum. At týða eftir sigur V. D. seg hava nýtt aðrar týðingar. So væl sum menn nú hava týtt bíbliuna til ymisk mál eftir frummálinum, skuldi kunnað fingist í lag ein týðing, sum *tekstliga* skuldi vera bein. Menn siga oftast tað, at meiri er umráðandi hjá einum týðara at vera fullkønur í málinum, hann skal týða til enn málið, hann skal týða frá.

Her hjá okkum koma vit nú at hava tvær týðingar, útkomar so at siga samstundis — og ein kann ikki annað siga, at tær málsliga eru nógvastaðni ógvuliga ólíkar.

Tað undraði nettupp mangan, at hetta litla fólk gav út samstundis tvær týðingar av Nýggja Testamentinum. Bók týdd eftir einum felags frummáli skuldi ikki elvt til misljóð, hóast ymsar trúaráskoðanir. Men um bíblían hevur sporsett alla europeisku mentanina, so hevur hon verið eitt stríðsevni, og tað stríð, sum farið er fram um trúarspurningar, hevur ikki framt kristna trúgv ella styrkt kristnu mótstöðuna móti avkristnanini, sum víða hvar tekur um seg.

Allir menn eru vist samdir at siga, uttan at ganga øðrum ov nær, at J. Dahl var av mælastu málmonnum, og at bíbliutýðingar hansara vóru so væl gjørdar og lýtaleysar, at eingin nálvandi Føroyingur er fýrur fyrri at gera verkið betur. Onkur helt, at tær vóru av fornar, men tað tósið er tagnað. Bíbliumálið, tað religiøsa málið, skai hava hin hátíðarlíga búnan, sum mest og best kemur fram í fornkenndum málsniði. J. Dahls mál ber merki av hinum føroyska kvæðaskaldskapinum. Eisini sæst, at hann er uppvandur við einum ríkum talumáli, sum hann hevur dugað at goymi og kann nýta væl til tað religiøsa og hátíðarlíga. Alt hetta — um ein kann kalla fyrimunir — skuldi gjørt bíbliutýðingar hansara til grundarlagið, sum aðrir fóru at byggja á.

Tað er ikki tað, at *Victor Danielsen* hevur sera gott málhegni. Mál hansara er livandi og

natúrligt. Sálmátýðingar hansara standa fremri bæði málsliga og viðvíkjandi tí religiøsa sálmátónanum enn flestu aðrar, gjørdar eru. Men í bíbliutýðingini sæst, at hann í nógvum for- um royndir ov mikið at miða seg eftir talumálinum, og tað tyktist sjónliga at koma fram, at hann vil sleppa sær undan at nýta tað málsnið og tær máliskur, sum J. Dahl hevur nýtt. Hetta kemur ikki so nógv fram í *Nýggja Testamentinum* sum í skriftunum úr *Gamla Testamentinum*. *Sálmarnar úr Gamla Testamentinum*, sum J. Dahl týddi, eru so væl týddir, at ein má siga, at vala nakað mál kann hava tað betur. Orðalagið er sera væl valt og ekta føroyskt. Sálmátónin kemur fram, og so hevur hann lagt seg eftir bókstavriminum, sum situr so serliga væl til henda háborna, djúpa skaldskapin.

Men at kunna meta um tvær týðingar er best at bera tær saman, og her skulu verða tikin fram nøkur av J. Dahls og V. Danielsenstýðingum:

J. D. 18. sálm. 4. v. Lovaður veri Harrin, so ljóðar mitt róp, og frá fíggindum mínum eg bjargist.

5. v. Deyðans boðabrot hava verið íkring meg, undirgangsins iður hava rætt meg.

6. v. Heltarbond vóru um meg spent, deydans reip komu á meg.

V. D. 4. v. Eg ákalli Harran, hin Hálovaða, og veri frelstur frá fíggindum mínum!

5. v. Tog deydans vóru um meg, streymar oyðingarinnar ræddu meg.

6. v. Tog deydarikisins vóru rubbað um meg, í snerrum deydans var eg fastur.

J. D. 39. sálm. 6. v. Sí, sum eina lögd tú hevur mált mínar dagar, mín ævi er fyrri tær sum eitt einki, bert ein andablastur hvør menniskja er. Sela.

V. D. Sum hondbreidd hevur Tú gjørt dagar mínar, og livstið mín er tær sum einki — vissuliga, berur tómeiki er hvørt menniskja, hvussu fast tað so stendur! — Sela.

Hesi dømi sýna til fullnar, at báðar týðingarnar hava hvør sitt lag, hvør sin form, og orðvalið er ógvuliga ymiskt — eisini tær skaldslígu myndirnar.

J. D. nýtir meiri orðmyndir hídani frá, sum eru okkum kendar: *Deyðans boðabrot*, . . . *undirgangsins iður*. Lögd er eisini gamalt føroyskt orð og er sum breiddin av einari hond. V. D. nýtir eisini altíð heitið *menniskja* í hvørkikyni. Her er komið nógv inn aftur í málið hitt gamla orðið *maður* fyrri menniskja ella *menniskjuna* í kvinnikyni. *Mannins dagar* t. d. um dagarnar hjá menniskjuni. Hetta er sera hátíðarlígt orð, sum er av norrønum uppruna

og eisini nýtist í enskum. Tikið kann eisini vera fram, at V. D. nýtir ofta orðið *fastast*. Her hava vit tvey orð, sum liva í málinum, og sum ljóða betur enn *fastast*: *tróta* og *skorta*. Honum *trýtur* einki, ella honum *skortar* einki. . . . *skortar ikki eyð* . . . verður tikið til í kvæðunum. Orðið *býti*, sum meinast við tað danska orðið *Bytte* kemur eisini nógv fyrri. Tað er ikki gott orð. Vit hava jú orðið *fongur*, *herfongur* t. d. um *Bytte*, sum tikið verður frá fígginda.

Men hetta hava verið mest alt atfinningar. Henda bíbliutýðingin, sum *Victor Danielsen* hevur givið okkum, hevur tó vakurt og vælljóðandi mál, og mælt má vera fólk at nýta hana — uttan at fara eftir trúarsetningum. Hon kann eisini verða nýtt, sum onnur ummæli hava rátt til, í sambandi við J. Dahls týðing.

Fram skal at endanum verða tikið nøkur vers úr *Esaiasi*, sum geva dømi um, hvussu føroyska málið ljóðar í hesum háfloygdu orðum frá einum av teimum fremstu av hinum gomlu profetunum.

Es. 11. kap. 10. v. Tann dag skulu heidningarnir leita til Rótkvist Isais, ið stendur sum Hermerki tjóðanna, og bústaður hansara skal vera dýrd.

11. v. Tann dag skal Harrin einaferð enn retta út hondina til at vinna Sær leivd fólks Síns, tæy sum bjargað verða úr Assýria, Egyptalandi, Patros, Etiopia, Elam, Sinear, Hamat og oyggjum havsins.

12. v. Hann skal reisa hermerki fyrri fólkinum, savna hinar burturtrikknu menn Israels og sanka hinar sundurspjadu kvinnur Juda, úr hinum fýra hornum jarðarinnar . . .

M. J.

Uttanríkisráðharrarnir í París

Nú eru uttanríkisráðharrarnir fyrri stórveldini einaferð aftur til fundar. Verðin hevur aftur fest eyguni hagar og biðar langlandi eftir, hvat ið spyrst burtur úr.

Amerikanarin ætlar ikki hessa ferð at brúka hitt tiltikna angul-saksiska tolni Chamberlain skuldi siga: try again, men Vestanmenn fara ætlandi ikki at nýta tann atburð, hesin statsmaður nýtiti.

Amerikanski uttanríkisráðh., Dean Acheson, vil ikki lata Russin sleppa at halda sínar vanligu longu røður, sum eru tvýmeintar og botnleysar. Hann sigur, at kemur einki burtur úr nakað skjótt pakkar hann kuffertini og »stingur av« yvir um aftur »dammin«!